

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นระหว่างอุทกภัยและการแก้ไขปัญหาหลังน้ำลด

การจัดการขยะมูลฝอยช่วงเกิดอุทกภัย

ในช่วงเกิดอุทกภัยท้องถิ่นควรมีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ประสบอุทกภัย โดยพิจารณาจากระดับความรุนแรงและความเสียหายในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนการจัดการขยะมูลฝอยในช่วงเกิดอุทกภัยควรดำเนินการดังนี้

ระบบเก็บรวบรวม

ในภาวะที่น้ำท่วมขัง พบว่าภาชนะรองรับขยะมูลฝอยส่วนใหญ่สูญหาย หรือไม่สามารใช้งานได้ เนื่องจากการพัดพาของน้ำ ทำให้ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่างๆลงน้ำ ก่อให้เกิดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ในพื้นที่ที่ไม่สามารถเก็บขนขยะมูลฝอยได้ตามปกติเนื่องจากระดับน้ำสูง หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ควรดำเนินงานในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนประชาชน ดังนี้

- แจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงวันที่จะดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอย
- จัดหาและแจกจ่ายถุงดำ/ถุงพลาสติกสำหรับจัดเก็บขยะให้กับประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัย
- ให้มีการคัดแยกขยะและเศษอาคารบ้านเรือนที่เสียหายและถูกน้ำพัดพาออกจากขยะมูลฝอยไปที่กำจัดเฉพาะเพื่อนำไปคัดแยกและใช้ประโยชน์ต่อไป
- จัดหาเรือท้องแบนสำหรับเก็บขนขยะมูลฝอย และกำหนดจุดขนถ่ายขยะมูลฝอยไปยังรถเก็บขน
- กรณีไม่สามารถเข้าใช้ระบบกำจัดได้ให้ขนส่งไปยังพื้นที่ชั่วคราวหรือสถานที่ อปท. ช่างเคียง

ระบบขนส่ง

การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากชุมชนที่ถูกน้ำท่วมขัง โดยเรือท้องแบนแล้วขนถ่ายขยะมูลฝอยไปยังรถเก็บขนเพื่อนำไปกำจัด หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อเป็นจุดพักหรือรวบรวมขยะชั่วคราวก่อนจะนำไปกำจัดต่อไป ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ขนาดพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับขยะมูลฝอยในช่วงน้ำท่วมขัง
- ตั้งอยู่ในจุดที่เหมาะสม (ห่างจากที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ และสถานที่สำคัญ เป็นต้น) โดยอาจเลือกใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ หรือพื้นที่ว่างเปล่า
- มีถนนเข้าถึงได้ เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บขนไปกำจัดต่อไป

ทั้งนี้การรวบรวมขยะมูลฝอยมายังจุดพักขยะ ควรมีการแบ่งเขตหรือโซนพื้นที่เพื่อทำการคัดแยกขยะมูลฝอยเบื้องต้นแบบง่ายๆ เช่น การคัดแยกขยะรีไซเคิล/ขยะจากสิ่งปลูกสร้างออกจากขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปกำจัด

ระบบกำจัด

ท้องถิ่นควรดำเนินการดังนี้

- ป้องกันสถานที่ไม่ให้ถูกน้ำท่วมระบบกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเสริมคันดินสูบน้ำ ระบายน้ำฝน หากจำเป็นให้มีการป้องกันการแพร่กระจายของขยะมูลฝอยโดยใช้ตาข่ายล้อมรอบบริเวณ กรณีที่คาดว่าจะไม่สามารถป้องกัน น้ำท่วมระบบกำจัดขยะมูลฝอยได้ ให้เร่งนำดินกลบทับขยะมูลฝอยเดิมก่อนที่น้ำจะเข้าท่วม เพื่อป้องกันขยะมูลฝอยหลุดออกสู่ภายนอก
- หากมีปัญหาในเรื่องน้ำชะขยะมูลฝอยและกลิ่น สามารถใช้น้ำจุลินทรีย์ช่วยบรรเทาปัญหาในเบื้องต้น ทั้งนี้ ควรมีเจ้าหน้าที่ควบคุม ฝ้าระวังระบบกำจัดขยะมูลฝอยอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกัน แก๊ส ปัญหา น้ำท่วมเกินกว่าระดับที่กำหนด
- จัดหาระบบกำจัดขยะมูลฝอยสำรอง หรือติดต่อขอใช้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยทหารที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง (ในกรณีที่ไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหรือได้รับความเสียหาย) เพื่อนำขยะมูลฝอยไปกำจัดให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
- หากหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยไม่ได้หรือตั้งอยู่ห่างไกล ควรมีการจัดการพื้นที่กำจัดชั่วคราวที่ไม่มีน้ำท่วมขังและมีความเหมาะสมตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ของสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ และดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้สามารถลดและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมต่อไป

ทั้งนี้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในช่วงเกิดอุทกภัยแสดงในภาพที่ ๑

กำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย (Land Fill)

ภาพที่ ๑ แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในช่วงเกิดอุทกภัย

การจัดการขยะมูลฝอยหลังเกิดอุทกภัย

ในการปรับปรุง/ฟื้นฟู ระบบการจัดการขยะมูลฝอยหลังเกิดอุทกภัย หน่วยงานท้องถิ่นต้องมีแนวทางในการดำเนินงานในขั้นตอน ระบบเก็บรวบรวม ระบบขนส่ง และ ระบบกำจัด โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ระบบเก็บรวบรวม

■ ขยะชุมชน

เมื่อเข้าสู่สภาวะปกติหรือระดับน้ำได้ลดระดับลงแล้ว ทางหน่วยงานท้องถิ่นต้องสำรวจและตรวจสอบความเสียหายของอุปกรณ์ เช่น ถังขยะมูลฝอย (การสูญหาย/ชำรุด) ว่าเพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นหรือไม่ หากไม่เพียงพอหน่วยงานท้องถิ่นต้องจัดหาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเก็บขนขยะมูลฝอย โดยมีหลักในการพิจารณาถังรองรับมูลฝอยดังนี้

๑. ลักษณะแข็งแรงทนทานตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือมาตรฐานอื่นๆ เทียบเท่า
๒. ออกแบบให้สามารถป้องกันน้ำฝน แผลงวัน หนูแมลง สุนัข และสัตว์อื่นๆ มิให้สัมผัสหรือคุ้ยเขี่ยขยะได้
๓. ชิ้นส่วนต่างๆ สามารถถอดประกอบได้ง่าย เพื่อความสะดวกในการถ่ายเทขยะมูลฝอย และล้างทำความสะอาด
๔. ผลิตจากวัสดุที่ทนต่อการกัดกร่อน และไม่เป็นสนิม
๕. น้ำหนักเบาและมีขนาดพอเหมาะ เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและถ่ายเทขยะมูลฝอย
๖. ขนาดความจุและจำนวนเพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยในบริเวณนั้นๆ
๗. ไม่มีสารพิษ (Toxic substance) เป็นส่วนประกอบ ในกรณีใช้สารเติมแต่งควรมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน

ถังขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทที่ผลิตจาก
ยางรถยนต์

ถังขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทที่ผลิตจาก
พลาสติก

ภาพที่ ๒ รูปแบบของถังรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท

เมื่อท้องถิ่นได้จัดหาถังขยะมูลฝอยมาทดแทนของเดิมที่สูญหายไปแล้วนั้น ควรนำถังขยะมูลฝอยไปจัดวางเพื่อรองรับขยะมูลฝอยดังนี้

๑. พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นและเขตพาณิชย์กรรม (๕๐ คน/ไร่) ควรวางถังรองรับขยะมูลฝอยห่างกันทุกๆ ระยะ ๕๐-๗๐ เมตร

๒. พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (๒๕ คน/ไร่) ควรวางถังขยะมูลฝอยห่างกันทุกๆ ระยะ ๑๐๐-๑๕๐ เมตร

๓. พื้นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (๑๐ คน/ไร่) ควรวางถังรองรับขยะมูลฝอยห่างกันทุกๆ ระยะ ๒๐๐ -๒๕๐ เมตร

๔. จุดที่มีขยะมูลฝอยมาก เช่น ตลาด โรงเรียน สถานที่ราชการ ควรวางถังรองรับขยะมูลฝอยในตำแหน่งที่สะดวกต่อการเข้าไปเก็บรวบรวมโดยรถเก็บขน

๕. พื้นที่ตั้งถังรองรับขยะมูลฝอยควรจัดวางดังนี้

- ไม่กีดขวางทางสัญจรปกติหรือทางเท้า

- ไม่ก่อให้เกิดความสกปรก กลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน

- ตั้งอยู่ในบริเวณที่รถเก็บขนสามารถเข้าไปเก็บขนขยะมูลฝอยได้สะดวก

- ควรวางถังรองรับขยะมูลฝอยในพื้นที่ของราชการ หากต้องวางในพื้นที่เอกชนควรได้รับความยินยอมจากผู้มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ก่อน

■ เศษวัสดุสิ่งปลูกสร้าง/ขยะสิ่งก่อสร้าง

เศษวัสดุสิ่งปลูกสร้างที่เกิดจากซากปรักหักพังของอาคารบ้านเรือนที่เสียหายจากน้ำท่วม หน่วยงานท้องถิ่นควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดทำรายการและจำนวนเศษวัสดุสิ่งปลูกสร้าง/ขยะสิ่งก่อสร้างที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้

๒. จัดหาผู้รับซื้อวัสดุรีไซเคิลจากขยะสิ่งปลูกสร้างพร้อมทั้งตรวจสอบความสามารถของแหล่งรับซื้อที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ประสพภัยว่าสามารถรับซื้อขยะสิ่งก่อสร้างได้มากน้อยเพียงใด

ระบบขนส่ง

ในช่วงเกิดอุทกภัยการขนส่งขยะมูลฝอยเพื่อนำไปกำจัดอาจมีความยุ่งยากในการดำเนินงาน แต่หลังจากระดับน้ำลดลงและพื้นที่แห้งแล้ว รถเก็บขนสามารถทำการเก็บขนได้ หน่วยงานท้องถิ่นควรดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. คาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นภายหลังน้ำลด เพื่อที่จะทราบปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด สำหรับกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

๒. ตรวจสอบเส้นทางในการเก็บขน จุดพักและนำขยะมูลฝอยไปกำจัด เพื่อให้การขนส่งขยะมูลฝอยดำเนินการได้ตามปกติ

๓. ตรวจสอบความเพียงพอของจำนวนรถเก็บขน หากไม่เพียงพอควรอาจจะขอใช้รถเก็บขนจากหน่วยงานท้องถิ่นใกล้เคียง หรือจัดจ้างเอกชน ดำเนินการเก็บขนขยะมูลฝอย

๔. จัดทำแนวทางการเก็บขน โดยต้องกำหนดจำนวนเที่ยวเก็บขน/วัน และเวลาเก็บขนให้ชัดเจน พร้อมทั้งแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบ โดยท้องถิ่นควรมีข้อกำหนดในการปฏิบัติดังนี้

- ควบคุมดูแลมิให้มีการบรรทุกขยะมูลฝอยเกินน้ำหนักของรถเก็บขนที่กำหนดไว้
- ปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการขนส่งบนถนนสาธารณะ
- ขนส่งขยะมูลฝอยในภาชนะบรรจุหรือกระบะที่ปิดมิดชิดของยานพาหนะ
- ควบคุมการหกหล่น ปลิวฟุ้งของขยะมูลฝอยออกนอกยานพาหนะขนส่ง โดยมีผ้าใบหรือตาข่ายคลุมขยะมูลฝอยระหว่างการขนส่ง
- จำกัดความเร็วของรถเก็บขนที่วิ่งผ่านชุมชน หรือบริเวณทางร่วมทางแยกให้มีความเร็วไม่เกิน ๔๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง เพื่อป้องกันปัญหาฝุ่นฟุ้งกระจาย
- พนักงานขับรถ ต้องปฏิบัติงานตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด

ระบบกำจัด

การปรับปรุง / พื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย นั้นหน่วยงานท้องถิ่นต้องพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยแยกเป็นกรณีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยได้รับความเสียหายและไม่ได้ได้รับความเสียหาย

๑. กรณีสถานที่กำจัดได้รับความเสียหาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- ประสานหน่วยงานท้องถิ่นใกล้เคียงที่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เพื่อขอใช้สถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยชั่วคราว
- จัดทำรายละเอียดความเสียหาย ที่เกิดกับสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

- ดำเนินการปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้สามารถใช้งานได้
ตามปกติ

๒. กรณีสถานที่กำจัดไม่ได้รับความเสียหาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- จัดเตรียมพื้นที่สำหรับคัดแยกวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ ออกจาก
ขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมเพื่อลดปริมาณขยะที่จะนำไปกำจัด
- ดำเนินการฝังกลบทับขยะมูลฝอยรายวัน เพื่อป้องกันกลิ่นเหม็น
- ดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานเดิมที่ท้องถิ่นได้วางแผนไว้